

مروری بر کتاب کودتای نوژه (کودتای شبکه نقاب)

○ پژمان پورجباری

اشاره

پروفسور جرج کلارک در مقدمه بر تاریخ کمبریج درباره تدوین نهایی یک واقعه تاریخی می‌نویسد: «برای مورخان نسل کنونی مسلم است که آثار جدید یکی پس از دیگری جایگزین کار آنها خواهد شد. در نظر آنان معرفت گذشته پس از تصفیه توسط یک یا چند مغز بشری به ما رسیده است.

بنابراین حاوی ذرات بسیط و جامد تغییرناپذیر نیست... و در تمام قضاوت‌های تاریخی پای افراد و عقاید در میان است.»

اکنون با گذشت ۲۸ سال از وقوع کودتای نافرجام شبکه نقاب (کودتای نوژه)، به نظر می‌رسد که فرصت کم‌نظیری برای ثبت کامل تاریخچه بزرگ‌ترین کودتای تاریخ معاصر ایران پدید آمده است، به نحوی که با تعریف کامل و جامعی از آن موفق خواهیم شد اسناد و مدارکی را در اختیار مردم و جامعه علمی قرار دهیم که بیشتر از گذشته گویای لایه‌های پنهان آن واقعه حادثه‌ساز باشد.

امروزه مورخان بر این باورند که رویدادها و وقایع، زمانی به تاریخ مبدل شده و اهمیت می‌یابند که در پس و یا پیش از یک تحول تاریخی اتفاق افتاده باشند و این در حالی است که این کودتای بزرگ درست مابین دو تحول بزرگ تاریخ معاصر ایران یعنی آغاز انقلاب دوم (تسخیر لانه جاسوسی) و بروز جنگ تحمیلی قرار گرفته است و بنابراین می‌تواند به عنوان حلقه مفقوده این دو تحول تاریخی بزرگ مورد نقد و ارزیابی قرار گیرد.

با این توصیف و علیرغم آنکه مفسرین و اندیشمندان تاریخ معاصر معتقدند که ابعاد و سازمان کودتای شبکه نقاب ۱۸ تیرماه سال ۱۳۵۹ بسیار وسیعتر و پیچیده‌تر از کودتای ۲۸

مرداد سال ۱۳۳۲ می‌باشد، متأسفانه هنوز هم آن طور که شایسته است به تحقیق و تفحص پیرامون این حادثه سرنوشت‌ساز که مقدمه تحمیل ۸ سال جنگ به انقلاب نوپای ایران گردید، پرداخته نشده است.

در راستای این مهم و همزمان با سالگرد این واقعه، معرفی و بررسی یکی از مستندترین آثار منتشر شده پیرامون این حادثه تاریخی توسط مؤسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی تحت عنوان «کودتای نوژه» که با استقبال فراوان خوانندگان هم‌اکنون به چاپ پنجم رسیده است، مورد توجه قرار گرفت.

کتاب کودتای نوژه در یک نگاه

انقلاب اسلامی و توطئه‌های دهه نخستین (کودتای نوژه) عنوانی است که این کتاب در سال ۱۳۶۷ و در چاپ اول بدان معرفی گردید و بعدها و طی چاپ‌های بعدی با توجه به عدم انتشار سایر کتب مربوط به کودتاهای دهه اول انقلاب توسط ناشر به کودتای نوژه تلخیص و بدین عنوان نامگذاری گردید.

در چاپ چهارم این کتاب در سال ۱۳۸۴ نیز مجموعه خاطرات حجت‌الاسلام ری شهری - رئیس سابق دادگاههای انقلاب اسلامی ارتش - در خصوص این کودتا، عیناً از کتاب ایشان تحت عنوان «خاطره‌ها» که در سال ۱۳۸۳ منتشر گردید، اخذ و در انتهای کتاب افزوده گردید.

در مجموع کتاب در سه فصل تحت عنوان مقدمه‌ای بر شناخت توطئه، کودتای نوژه و پیوست‌ها تنظیم شده است که به طور جداگانه به بیان آنها می‌پردازیم.

مقدمه‌ای بر شناخت توطئه

فصل اول تحت عنوان «مقدمه‌ای بر شناخت توطئه» انگیزه‌ها، چهره‌ها، استراتژی، تاکتیک و ژرفای توطئه استکبار جهانی علیه انقلاب اسلامی را مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد.

۱. چرا توطئه؟

در بخش اول این فصل تحت عنوان «چرا توطئه؟» به بررسی دیدگاه‌های نظریه‌پردازانی چون زیگنو برژینسکی، جیمی کارتر، سایروس ونس، اسحاق رابین و فرانسوا میتران پیرامون ایران و وقوع انقلاب اسلامی می‌پردازد و چنین نتیجه‌گیری می‌نماید که در آن برهه از زمان طرح‌ریزی توطئه از جانب غرب برای در هم شکستن امواج سهمگین انقلاب اسلامی و حفظ پایگاه استراتژیک غرب در جزیره ثبات خاورمیانه در نزد آنان امری اجتناب‌ناپذیر

می‌نموده است؛ آنگونه که حتی بلوک شرق و در رأس آن اتحاد جماهیر شوروی نیز در آینده از امواج آن در امان نخواهند بود.

در ادامه و تحت عنوان «انقلاب در تمدن» به بیان تفاوت ماهوی انقلاب اسلامی با سایر انقلاب‌های معاصر می‌پردازد و بیان می‌دارد که انقلاب اسلامی پس از انقلاب فرانسه و روسیه سومین انقلاب در جهان معاصر است که منادی یک رستاخیز جهانی است و آن را فراتر از چارچوب‌های نظری موجود و متعارف ارزیابی می‌کند.

در پایان این بخش از فصل اول کتاب تحت عنوان «اعتراف»، از زبان سیاستمداران و متفکرین شرق و غرب به منحصر به فرد بودن انقلاب اسلامی می‌پردازد و از آن به عنوان یک الگو، سرفصل جدید در تاریخ ایده‌ها، راه سوم، انفجار اسلامی و... یاد می‌گردد.

۲. چهره‌های توطئه

در بخش دوم این فصل تحت عنوان «چهره‌های توطئه» به بیان انواع توطئه یعنی کودتا، تجزیه، ترور و تجاوز پرداخته، ضمن تعریف هر کدام، نمونه‌های تاریخی آن را در عصر حاضر بیان می‌دارد.

۲-۱. کودتا

ابتدایی‌ترین و خشن‌ترین شکل توطئه است که در کوره تجربیات غرب و شرق بارها آزموده شده است و فهرستی طولانی بر صفحه تاریخ از خود بر جای گذاشته است. در این بخش از کتاب نمونه‌های موفق کودتا چون سرنگونی دولت سوکارنو در کودتای اندونزی، سرنگونی دولت «سالوادور آلنده» در کودتای «پینوشه» در شیلی و کودتای ۳ اسفند ۱۲۹۹ «سیدضیاء طباطبایی» با هدایت ژنرال «آیرون سایید» انگلیسی و به قدرت رسیدن رضاخان و تأسیس سلسله پهلوی و نیز کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ سازمان سیا و تجدید حکومت محمدرضا پهلوی به اختصار بیان گردیده است.

در ادامه این بخش ضمن بیان سه شرط اصلی پیروزی کودتا نتیجه‌گیری می‌شود که در جامعه انقلابی ایران در آن مقطع هیچ‌کدام از عوامل اصلی پیروزی کودتا محقق نبوده است و نگارنده درک صحیح حزب منحل توده با توجه به تجربه کودتای نظامی ناموفق شوروی در افغانستان را علت اصلی عملیاتی نشدن یک کودتای شرقی در ایران می‌داند و همچنین عدم برآورد صحیح از وضعیت سیاسی - اجتماعی ایران را دلیلی بر عدم موفقیت کودتاهای غربی در ایران می‌داند و نیز مخالفت اولیه ژنرال هایزر با کودتا در ایران، با توجه به اقامت طولانی

وی در ایران و شناخت وی نسبت به مردم را شاهدهی بر این مدعا می‌داند. در ادامه ضمن بیان نقش سازمان سیا در طراحی کودتای نوژه با توجه به اعترافات سران کودتا اذعان می‌دارد که پس از انجام بررسی‌های مختلف، سازمان براندازی در خارج از کشور در اسفند ماه ۱۳۵۸ به این نتیجه رسید که کودتا را در اولویت نخست نسبت به تجاوز نظامی تمام عیار به جمهوری اسلامی قرار دهد.

در پایان این بخش به این نکته اشاره می‌شود که در فاصله این کودتا با کودتای قطب‌زاده و شریعتمداری در فروردین ۱۳۶۱ یعنی در مدت ۱/۵ سال سه کودتای دیگر توسط گروهک‌هایی به نامهای پارس، نمازا و نیما با شکست مواجه می‌شود.

۲-۲. تجزیه

تجزیه و یا حداقل آشوب‌های جدایی‌طلبانه یکی از چهره‌های اصلی توطئه‌های استعمار نو می‌باشد و در پیشینه تاریخی ایران سابقه‌ای بسیار طولانی دارد. در این خصوص به نمونه‌هایی چون طرح جدایی خوزستان از ایران توسط اتحادیه عرب خوزستان و خلق عرب، طرح خودمختاری فارس توسط برخی از رؤسای ایل قشقایی تحت عنوان نهضت جنوب، طرح جدایی بلوچستان توسط حزب دمکرات بلوچستان با همکاری حزب توده و شوروی سابق، طرح استقلال کردستان توسط حزب دمکرات کردستان، حزب کومه‌له و چریک‌های فدایی خلق و ده‌ها گروهک دیگر اشاره شده است.

۲-۳. ترور

از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی ترور یکی از ابزارهای اصلی حذف چهره‌های انقلاب اسلامی بود که مکرراً توسط عوامل داخلی و گروهک‌ها به کار گرفته می‌شد. در کنار این موج ترورها نوعی از ترور که به ترور کور شهرت دارد نیز مورد توجه شاخه‌های نظامی و واحدهای عملیاتی برخی از گروه‌های ضدانقلاب نظیر مجاهدین خلق قرار گرفت که در آن عامه مردم انقلابی هدف قرار می‌گرفتند.

از جمله ترورهای اشاره شده در این بخش می‌توان به ترور شهیدایی چون آیت‌الله مطهری، سرلشکر قرنی، دکتر مفتاح، آیت‌الله بهشتی، رجایی و باهنر و بسیاری از چهره‌های شاخص نظام اشاره نمود.

در ادامه این بخش به همکاری‌های سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و رژیم بعث در طول جنگ تحمیلی و عملیات مرصاد اشاراتی گردیده است.

۲-۴. تجاوز نظامی

تجاوز نظامی متداولترین شیوه از نوع برخورد سخت می باشد که قرن ها مرسوم بوده است. اشغال لانه جاسوسی توسط دانشجویان پیرو خط امام و به فرموده حضرت امام، آغاز انقلاب دوم، استراتژیست های آمریکایی را بر آن داشت تا ضمن تهدید و جنگ روانی علیه جمهوری اسلامی به برخورد از نوع سخت و عملیات نظامی بیانید.

این تصمیم پس از تصویب در جلسه مشاوران جیمی کارتر و پس از انتشار نامه محرمانه کارتر به حضرت امام مبنی بر برقراری روابط با ایران و ایجاد فضاحت سیاسی در دولت کارتر، جهت اجرا به برژینسکی واگذار گردید.

در این بخش از کتاب و به اعتراف برژینسکی آمده است که تجاوز نظامی به ایران در قالب عملیات نجات (تجاوز طبس) خفیف ترین شکل عملیات نظامی بود که می توانست در دستور کار قرار گیرد و طرح هایی چون محاصره دریایی ایران و تصرف جزیره خارک و حملات هوایی نیز در صورت لزوم پیش بینی گردیده بود.

پس از شکست عملیات نجات در طبس و بمباران مشکوک تجهیزات به جای مانده به دستور بنی صدر طرح کودتای نوژه در دستور کار سازمان سیا قرار گرفت که به دنبال شکست و نافرجامی کودتا طرح تجاوز نظامی به خاک ایران در قالب یک جنگ نیابتی از طرف رژیم بعث در دستور کار قرار گرفت و سپس ملاقات های جداگانه ای بین صدام و بختیار و نیز صدام و برژینسکی در بغداد صورت پذیرفت تا در صورت اشغال خوزستان، بختیار تحت عنوان ایران آزاد در این استان اعلام خودمختاری نموده، در راستای سرنگونی جمهوری اسلامی تشکیل حکومت دهد.

این آرزو با پیروزی های ایران در جبهه های جنگ به یأس مبدل گردید و تئوری های توطئه بر ضد نظام جمهوری اسلامی ناکارآمدی خود را به اثبات رساند.

۳. ژرفای توطئه

پس از آنکه چهره های توطئه نظیر کودتا، تجزیه، ترور و تجاوز نظامی ناکارآمدی خود را در برخورد با جمهوری اسلامی به اثبات رساندند، استراتژی جدیدی از سوی مراکز تحقیقات استراتژیک ایالات متحده نظیر «بنیاد هریتیج» برای برخورد با جمهوری اسلامی تدوین گردید که بعدها به «استراتژی شولتز» وزیر امور خارجه و ضدایرانی ترین چهره دولت ریگان معروف گردید.

نویسنده این کتاب معتقد است که این استراتژی بر اساس نظریه «فشار - دیپلماسی»

مروری بر کتاب کودتای نوژه...

هنری کیسینجر - که از آن به استراتژی «چماق و شیرینی» نیز یاد می‌شود - و همچنین بر مبنای نظریه «جنگ محدود» ریچارد نیکسون تدوین گردیده است.

بر اساس این استراتژی، در شرایطی که براندازی محتمل نباشد، آمریکا باید برای تحقق اهداف خود در هر مرحله پس از وارد آوردن فشار متناسب بر دشمن، زمینه را برای دیپلماسی فراهم آورد.

سپس با جمع‌بندی و ارزیابی نتایج مرحله قبل، در مرحله جدید فشار بیشتری را وارد می‌سازد و مجدداً دیپلماسی را آغاز می‌کند. بنابر این فشارهای وارده و حرکت‌های دیپلماتیک متناسب با ارزیابی از تأثیرات مرحله قبل خواهد بود. بدیهی است ابزارهایی چون تحریم اقتصادی و نظامی، تحریک ضدانقلاب مسلح، تهدید نظامی و... در خدمت هرگونه فشار وارده خواهند بود.

در ادامه این بخش به این نکته اشاره شده است که این استراتژی تاکنون بسیاری از کشورهای جهان سوم را مهار نموده است.

نگارنده معتقد است که ارسال هدیه‌های سمبولیک «اسلحه کمری» و «کیک به شکل کلید» توسط ایالات متحده و به واسطه مک فارلین در سال ۱۳۶۵ نمودی از نظریه «چماق و شیرینی» ایالات متحده در برابر جمهوری اسلامی است.

در ادامه نیز کلیات ماجرای مک فارلین از زبان آیت‌الله هاشمی رفسنجانی بیان گردیده است. و در ادامه این بخش چنین نتیجه گرفته شده است که شکست نظریه مزبور و رسوایی ماجرای مک فارلین غرب را به استراتژی «فشار مطلق» سوق داد که از مصادیق آن به حضور نظامی آمریکا و متحدین غربی در خلیج فارس، جنگ نفت‌کشها، دور جدید ترورهای کور سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، جنگ شهرها و موشک‌باران، هدف قرار دادن سکوهای نفتی ایران، کشتار حجاج بیت‌الله الحرام و هدف قرار دادن هواپیمای مسافربری ایران اشاره شده است.

در پایان این فصل از کتاب به بیان ژرفای این نوطه در بعد فرهنگی و اجتماعی و تروریسم اقتصادی پرداخته است و مصادیق بارز آن را در ایجاد هلال طلایی مواد مخدر در حاشیه مرزی ایران، اشاعه فساد و ابتدال در میان جوانان و جهت‌دهی فساد اقتصادی توسط سازمان سیا در ایران می‌داند.

کودتای نوژه

فصل دوم کتاب به بیان تکمیلی کودتای نوژه در چهار بخش پرداخته است که اکنون به

معرفی آنها پرداخته می‌شود.

۱. تدارک کودتا

این بخش از فصل دوم کتاب به مقدمات شکل‌گیری کودتا در قالب هماهنگی با غرب و تصویب کودتا، شکل‌گیری مثلث کودتا و اقدامات جنبی برای تکمیل کودتا اشاره دارد.

۱-۱. هماهنگی با غرب و تصویب کودتا

برژینسکی، مشاور امنیت ملی کارتر که بیش از تمامی همکاران رئیس‌جمهور آمریکا به استفاده از روشهای تند و خشن علیه انقلاب ایران علاقه‌مند بود، در بجنوحه انقلاب و در حالی که سولیوان (سفیر آمریکا در ایران) در تلاش برای نجات پرسنل نظامی این کشور در تهران از محاصره بود، با وی تماس گرفته و خواستار اظهارنظر سولیوان در این مورد شد. سولیوان سرانجام به دنبال اصرار مقامات واشنگتن نظر خود را این چنین اعلام می‌کند: «در شرایط فعلی شانس موفقیت یک کودتای نظامی فقط پنج درصد است.»

اما برژینسکی خیال کودتا را کنار نمی‌گذارد و اندکی پس از پیروزی انقلاب با ژنرال هایزر که تا چند روز قبل از پیروزی انقلاب، برای ساماندهی ارتش شاهنشاهی در تهران به سر می‌برد، تماس می‌گیرد و از او سؤال می‌کند که آیا مایل است برای انجام دادن یک کودتای نظامی به تهران برگردد. هایزر درباره این موضوع چنین می‌نویسد:

وضعیت فعلی ایران را با توجه به اینکه افراد ارشد در زندان هستند، بسیار وخیم می‌دانم و به این جهت، اجرا کردن برنامه کودتا فعلاً میسر نیست، اما برژینسکی علاقه شدیدی به کودتا نشان می‌داد... گفتم تحت شرایطی می‌توانم این را انجام دهم که به مقدار نامحدودی پول نیاز خواهد بود. باید در حدود ۱۰ تا ۱۲ ژنرال آمریکا را با خود ببرم و به ده هزار نفر از بهترین سربازان آمریکایی نیاز دارم. حمایت همه جانبه و متحد کشور نیز لازم است.

این اظهارنظر موجب می‌شود تا برژینسکی و همفکرانش در آن مقطع فکر کودتا را از سر به در کنند، اما به دنبال واقعه گروگانگیری و شکست عملیات نجات در طبس و تحقیر شدید آمریکا در جهان، این فکر بار دیگر در ذهن سردمداران کاخ سفید شکل گرفت. پس از شکست حمله نظامی به طبس، دو راهکار برای جبران این مسئله از سوی مقامات کاخ سفید در نظر گرفته شد که عبارت بودند از:

الف) انجام یک کودتای نظامی با هدف سرنگونی نظام جمهوری اسلامی با همکاری

مروری بر کتاب کودتای نوژه...

فرماندهان سابق ارتش رژیم شاهنشاهی، نیروهای ساواک، گروه‌های ضدانقلاب، متحدین آمریکا در منطقه و از طریق دریافت کمک‌های مالی، نظامی و فنی آمریکا. (ب) تحریک یک کشور ثالث به طرح‌ریزی حمله نظامی و تجاوز گسترده به خاک جمهوری اسلامی ایران.

مؤیداتی برای اثبات این نظریه وجود دارد. از جمله برژینسکی (مشاور امنیت ملی کارتر) به بحث‌های خود با کارتر رئیس‌جمهور وقت آمریکا و دیگر اعضای کابینه وی درباره لزوم انجام دادن یک عملیات تلافی‌جویانه در صورت شکست توطئه طبس اشاره کرده است و می‌گوید:

براون (وزیر دفاع آمریکا) و ترنر (رئیس سازمان سیا) با عملیات تلافی‌جویانه در صورت شکست مأموریت نجات موافق بودند... در هر حال، در پایان این گفت و گوها به ما اجازه داده شد طرح‌هایی را برای عملیات تلافی‌جویانه در نظر بگیریم، ولی تصمیم اجرای این نقشه‌ها به بعد موکول شد.

همچنین اعترافات برخی سران دستگیر شده کودتای نوژه نیز نشان دهنده آن است که بحث تقدم و تأخر این دو توطئه در میان طراحان و استراتژیست‌های آمریکایی مطرح بوده و سرانجام قرار شد طرح کودتا که کم‌هزینه‌تر، مؤثرتر و سریع‌تر می‌باشد، اجرا شود و در صورت شکست آن، راه‌حل طولانی‌تر و پرهزینه‌تر تحمیل جنگ مورد استفاده قرار گیرد. به عنوان مثال، در اعترافات یکی از این افراد می‌خوانیم:

پس از سفر بنی عامری (از سران کودتا) به پاریس، طرح حمله عراق به ایران در تقدم دوم قرار گرفت و انجام کودتای نظامی به عنوان اولویت اول، در صدر برنامه‌های آمریکا، قرار داده شد.

در همین زمینه سفیران آمریکا و انگلیس در فرانسه با بختیار ملاقات و چگونگی اجرای کودتا، تاریخ وقوع و تقدم آن نسبت به طرح‌های دیگر را مشخص می‌کنند. این مسائل پس از مسافرت سرهنگ بازنشسته ژاندارمری «احسان بنی عامری»، به پاریس در تاریخ ۱۵ اسفند ۱۳۵۸ مشخص گردید و بدین ترتیب، نطفه جدیدترین طرح براندازی علیه نظام نوپای جمهوری اسلامی منعقد گردید.

در این قسمت از کتاب، یکی از سران کودتا در دادگاه انقلاب، نقش سازمان سیا و ارتجاع عرب و جریان‌های سیاسی راست مرتبط با کودتا را چنین توضیح می‌دهد:

۲ الی ۳ ماه بعد از پیروزی انقلاب اولین تماس بین مأمورین سیا و یکی از دوستان بنی عامری در اروپا برقرار شد و آنها بنی عامری را در خط بختیار (وزیر مخلوع شاه) قرار

دادند. تمام هماهنگی‌های لازم بین کشورهای عضو بازار مشترک اروپا و ستاد بختیار در پاریس از طریق سیا انجام می‌گرفت. هماهنگی بین اسرائیل و کشورهای مرتجع منطقه نظیر عربستان و عراق نیز توسط نماینده سیا که در دفتر بختیار در پاریس است انجام می‌گرفته.

طبق اظهارات بنی‌عامری در این کتاب تأمین هزینه‌های مادی چه به صورت مستقیم و چه به صورت غیرمستقیم نظیر چک ده میلیون دلاری عربستان سعودی و همچنین شناسایی افراد مخالف در کشور یا در خارج از کشور و معرفی آنها به بختیار و تقویت امکانات آنها و در اختیار گذاردن امکانات لازم برای آنها، توسط آمریکا صورت می‌گرفته است.

۱-۲. شکل‌گیری مثلث کودتا

بلافاصله پس از تصویب کودتا، ستاد بختیار در پاریس با همکاری سرویسهای جاسوسی غرب به سازماندهی اجزای کودتا پرداخته و به شناسایی و جذب گروه‌ها و دسته‌ها و چهره‌هایی مبادرت می‌کند که به طور فردی یا جمعی، در ارتباط با هم، یا پراکنده علیه نظام جمهوری اسلامی فعالیت می‌کردند.

۱۹۸

ستاد کودتا با کمک حامیان خارجی خود، توانست دست به ایجاد مثلث کودتا در قالب سه کمیته مجزا به نام‌های کمیته نظامی، کمیته سیاسی و کمیته مالی و پشتیبانی بزند. به این ترتیب، احسان بنی‌عامری در مقام رئیس شاخه عمل و شاخه نظامی کودتا از پاریس به تهران بازگشت و مشغول جذب افراد اطلاعاتی و نظامی از اداره دوم ارتش، مأمورین سابق ساواک و وابستگان رژیم طاغوت در نیروهای هوایی، زمینی و دریایی و حتی برخی از عشایر گردید.

شاخه سیاسی ستاد تحت نظارت رضا مرزبان و ابوالقاسم خادم با هدف جذب کاظم شریعتمداری یکی از مراجع وقت، روحانی‌نماها و برخی از مذهبیون طرفدار وی فعالیت می‌کرد.

شاخه مالی و پشتیبانی ستاد نیز با مسئولیت منوچهر قربانی فر و با هدف تأمین مخارج مالی کودتا، تهیه و ارسال کمک‌های تسلیحاتی و تدارکاتی از طریق عراق و قاچاقچیان به عوامل کودتا در داخل کشور انجام وظیفه می‌کردند.

۱-۳. اقدامات جنبی برای تکمیل کودتا

تلاشهای شاخه سیاسی کودتا در مقطع کودتا برای جلب نظر و همکاری سایر گروه‌های

مروری بر کتاب کودتای نوژه...

سیاسی و نظامی ضدانقلاب نظیر حزب توده، مجاهدین خلق، حزب دمکرات کردستان و کومه‌له و نیز راه‌اندازی جنگ روانی علیه انقلاب اسلامی از طریق ایجاد سه ایستگاه رادیویی از جمله مواردی است که در این بخش بدان اشاره گردیده است.

۲. برنامه و سازمان کودتا

ساختار سازمانی کودتا در ایران و پاریس پایه‌ریزی شد و نیروهای مخالف داخلی و خارجی نیز جریانهای سیاسی مخالف در داخل و خارج کشور را شناسایی نموده، یک هسته اطلاعاتی وسیع به منظور جان دادن به بدنه کودتا را پی‌ریزی کردند.

در دی‌ماه ۱۳۵۸ یکی از هواداران شاپور بختیار، به نام مهندس قادسی، نمودار سازمانی اولیه‌ای را تهیه کرد و نام آن را نقاب گذاشت. نام نقاب جمع حروف اول «نجات قیام انقلاب بزرگ» بود و سازمان آن دارای شورایی شامل مسئول تهران، مسئول امور شهرستانها، مسئول امور وزارتخانه‌ها، مسئول امور دانشگاه‌ها، انتشارات و تبلیغات، مسئول امور ایلات و مسئول امور چریکی بود.

نگارنده در این بخش از کتاب ساختار تجدیدنظر شده کودتا را در قالب شورایی به نام «رئیس» که سه نفر از سران کودتا ریاست سیاسی آن را بر عهده داشتند و نیز پنج شاخه زیر مجموعه آن با نام‌های بافت، نگر، نشر، اطلاعات و عمل معرفی می‌نماید.

در این ساختار شاخه عمل که رکن اصلی سازمان بود به عنوان یک شاخه مادر، دربر گیرنده شاخه‌های هوایی، لشکر ۱، لشکر ۲، لشکر ۹۲، نیروی دریایی و تیپ هوابرد نوهده بود.

بعدها در سفر بنی‌عامری به پاریس در اسفندماه ۱۳۵۸ این ساختار دگرگون گردید و ساختاری پویاتر و مرکب از سه شاخه سیاسی، نظامی و پشتیبانی تشکیل گردید.

۳. طرح عملیاتی کودتا

۳-۱. پایگاه نوژه مبدأ و محور عملیات

انتخاب پایگاه هوایی شهید نوژه همدان به عنوان مبدأ و محور عملیات، علیرغم مرکزیت و حساسیت تهران از آن جهت بود که کودتاگران بیم آن داشتند که در روز عملیات پس از نخستین پروازها مردم به پایگاه هوایی مهرآباد هجوم برند و امکان ادامه عملیات را از بین برده، کودتا با شکست مواجه شود.

پایگاه نوژه بدین منظور انتخاب شد که هم دارای هواپیماهای کافی بود و هم به تهران

نزدیک بود و هم خارج از شهر قرار داشت و علاوه بر اینها عناصر مستعد و قابل جذبی نیز برای کودتاگران داشت و برخی از سران کودتا نظیر تیمسار محقق، تیمسار سعید مهدیون، سروان حمید نعمتی، سروان ایرج ایران‌نژاد و... نیز در گذشته در آن پایگاه مشغول به خدمت بوده‌اند و از این جهت با این پایگاه و شاغلین در آن آشنایی لازم را داشتند. لذا بنا بر دلایل فوق پایگاه هوایی شهید نوژه در ۶۰ کیلومتری شهر همدان و در کنار شهر کبودرآهنگ برای شروع کودتا انتخاب شد.

البته این پایگاه قبل از انقلاب به نام «پایگاه شاه‌رخ» خوانده می‌شد و بعد از انقلاب مدت کوتاهی به «پایگاه حُر» تغییر نام داد و به دنبال شهادت سرهنگ دوم خلبان محمد نوژه از خلبانان فدakar این پایگاه در تاریخ ۵۸/۵/۲۵، که در پاسخگویی به فرمان حضرت امام خمینی برای کمک‌رسانی به شهید چمران و جلوگیری از سقوط پناه اعزام گردیده بود، نام این پایگاه به پایگاه هوایی شهید نوژه تغییر نمود.

۲-۳. طرح اشغال پایگاه نوژه

بر اساس اسناد این کتاب، برای تصرف پایگاه نوژه به عنوان کلید عملیات کودتا، قرار بود ۱۲ تیم مرکب از ۱۰۰ نفر از کلاه سبزه‌های تیپ نوهده ۳۰۰ تا ۴۰۰ نفر از فریب خوردگان ایل بختیاری و ۱۲ نفر راهنما از داخل پایگاه به فرماندهی سرگرد کوروش آذرتاش (فرمانده تیپ ۲۳ نوهده پیش از انقلاب) جهت تصرف پایگاه نوژه وارد عمل شوند.

۴. آغاز عملیات

طبق نقشه پس از تسخیر پایگاه نوژه تیمسار محقق برای رهبری عملیات هوایی در اتاق فرماندهی مستقر می‌شد و پیرو هماهنگی‌های قبلی صورت گرفته بین بغداد و ستاد پاریس، در روز ۱۸ تیرماه ۱۳۵۹ مناطقی از نوار مرزی ایران مورد تهاجم هوایی و زمینی عراق قرار می‌گرفت و متعاقب آن آژیر قرمز در این پایگاه به صدا درآمد، همزمان اولین اسکادران هوایی شامل ۱۶ فروند هواپیمای مسلح که ظاهراً برای تلافی حملات عراق، اما در عمل برای هدف قرار دادن اهدافی چون بیت حضرت امام در جماران، نخست‌وزیری، ستاد مرکزی سپاه پاسداران، ستاد مرکزی کمیته‌های انقلاب و کمیته منطقه ۴ و ۹، کاخ سعدآباد و پادگان‌هایی چون لویزان، ولیعصر (عج)، امام حسین (ع)، خلیج (شهید بهشتی) و همچنین فرودگاه مهرآباد و صدا و سیما، توسط سروان حمید نعمتی، سروان محمد ملک، سروان کیومرث آبتین و سروان فرخزاد جهانگیری که هر کدام فرمانده یک تیم بودند به پرواز

مروری بر کتاب کودتای نوژه...

درآمده، ضمن هدف قرار دادن اهداف تعیین شده، در جهت ایجاد رعب و وحشت عمومی و اعلام حکومت نظامی، اقدام به شکستن دیوار صوتی بر فراز تهران می نمودند. از آنجا که بمباران بیت امام مرکز ثقل کودتا را تشکیل می داد، سه فروند هواپیما با ماهرترین خلبانان که در مجموع مجهز به ۴ بمب ۷۵۰ پوندی، ۴ بمب خوشه‌ای (هر کدام شامل ۶۵۰ بمب تأخیری) و دو عدد موشک ماوریک بودند برای ترور رهبر انقلاب در نظر گرفته شده بود. این در حالی بود که پس از تحقق اهداف فوق، واحدهای زمینی و زرهی کودتا می بایست به اشغال صدا و سیما، فرودگاه مهرآباد، ستاد مشترک ارتش و ستاد نیروی دریایی و پادگان‌های حر، قصر، جمشیدیه و زندان اوین اقدام نمایند و در سایر استانها نیز اقداماتی مشابه آنچه که در تهران اتفاق می افتاد برنامه ریزی شده بود.

۵. پس از کودتا

در این بخش از کتاب آمده است که در صورت پیروزی کودتا و با اعلام سه روز حکومت نظامی و با ترفند ارباب و فریب مردم از طریق تأیید کودتا به وسیله روحانیون همراه با کودتا و باج‌دهی به مدافعین انقلاب، در نهایت با دستگیری حدود ۷۰ تن از شخصیت‌های برجسته مذهبی و سیاسی انقلاب، قدرت به وسیله نظامیان مهار می گردید. کودتاگران در همین راستا مکان‌هایی را نیز برای انتقال و استقرار کاظم شریعتمداری به تهران اجاره کرده بودند تا به عنوان یک رهبر مذهبی، کودتا را تأیید نماید. در این صورت یک دولت صد در صد نظامی روی کار می آمد و بختیار زمام امور کشور را به مدت دو سال در دست می گرفت. البته ناگفته نماند که یک شخصیت مشهور و مردمی نظیر بنی صدر نیز به عنوان رئیس جمهور این کودتا می توانست مسئولیت را بر عهده بگیرد و شاید برنامه ریزی سران کودتا برای در امان ماندن بنی صدر با این امر بی ارتباط نبود.

۶. کودتا در ۴۸ ساعت آخر

در این بخش از کتاب آخرین مذاکرات و هماهنگی‌های بین سران و اعضای کودتا از زبان دستگیرشدگان بیان می گردد و ارتباط با بیت شریعتمداری و جزئیاتی از تجمع خلبانان کودتا در پارک لاله تهران جهت اعزام به همدان از زبان خلبانان آشکار می گردد.

۷. شکست کودتا

در ابتدای این قسمت به برخی از اقدامات افراد نفوذی کودتا در رده‌های مختلف

نظام در راستای جلوگیری از افشای کودتا اشاراتی شده است که از آن جمله می‌توان به دستگیری «خادم» از سران اصلی کودتا در اردیبهشت ماه همان سال اشاره نمود، که متأسفانه با بازجویی او توسط یکی از افراد نفوذی کودتا در رکن دوم (اطلاعات) ارتش، خطری متوجه کودتا نگردید.

در ادامه نیز به سهل‌انگاری بنی‌صدر در پی‌گیری اخبار رسیده در خصوص احتمال وقوع توطئه اشاراتی شده است.

۷-۱. افشای کودتا

اسناد گویای آن است که کلیه برنامه‌ها تا قبل از کودتا طبق برنامه پیش رفته بود تا آنکه درست سه روز قبل از موعد کودتا یکی از خلبانان که برای همکاری انتخاب شده بود، در تهران با سروان حمید نعمتی ملاقات می‌کند. حمید نعمتی به او می‌گوید مأموریت تو بمباران بیت امام است و ما می‌توانیم تا ۵ میلیون نفر را بکشیم.

گویا خلبان یاد شده در مقابل نوع مأموریت و کثرت کشتار مردم غافلگیر و مردد می‌شود، اما به دلیل ترس از سران کودتا نمی‌داندست چه باید بکند. وی آن شب موضوع کودتا را با مادرش در میان می‌گذارد و مادر وی که به شدت ناراحت شده بود در پاسخ می‌گوید: **تو نه تنها نباید این کار را بکنی، بلکه باید به انقلابیون خبر دهی و جلوی این کار را بگیری که اگر غیر از این باشد شیرم حلال نیست.**

این سخن موجب شد تا در نخستین دقایق بامداد چهارشنبه خلبان یاد شده تصمیم خود را بگیرد و با پذیرش احتمال کشته شدن توسط سران کودتا، ماجرای کودتا را افشا کند. او پس از پرس و جوهای مختلف، حدود اذان صبح خود را به منزل آیت‌الله خامنه‌ای می‌رساند و ماجرا را بازگو می‌کند.

مقام معظم رهبری این واقعه را چنین تعریف می‌کنند:

حدود اذان صبح دیدم که در منزل ما را به شدت می‌زنند. من رفتم دیدم می‌گویند یک ارتشی آمده و با شما کار واجبی دارد. دیدم یک نفر تکیه داده به دیوار، با حال کسل و آشفته و خسته سرش را فرو برده. گفتم: شما با من کار دارید؟ بلند شد و گفت: بله. گفتم: چکار دارید؟ گفت: کار واجبی دارم و فقط به خودتان می‌گویم... من به حرفش حساس شدم... احتمال این بود که سوءنیتی داشته باشد اما دیدم نمی‌شود به حرفش گوش نداد... یک جایی گوشه حیاط نشستیم... آثار بیخوابی و خیابانگردی و خستگی و هیجان در او پیدا بود. خلاصه آنچه گفت این بود که در پایگاه همدان اجتماعی تشکیل

مروری بر کتاب کودتای نوژه...

شده و تصمیمی بر کودتایی گرفته و پولهایی به افراد زیادی داده‌اند، به خود من هم پول داده‌اند... قرار است جماران و چند جای دیگر را بمباران کنیم. پرسیدم: کی قرار است این کودتا انجام شود؟ گفت: امشب.

من دیدم مسئله خیلی جدی است و باید آن را پیگیری کنم. در این بین این احتمال را می‌دادم که یک سیاست باشد و بخواهند ما را سرگرم کنند، اما در عین حال اصل قضیه آن قدر مهم بود که با وجود این احتمالات لازم بود آن را پیگیری کنیم.

چند ساعت پس از افشای کودتا به وسیله خلبان یادشده، یکی از درجه‌داران تیپ ۲۳ نوهده نیز به کمیته مستقر در اداره دوم ستاد مشترک مراجعه می‌کند و پس از افشای کودتا و اعتراف به اینکه قرار است به همراه عده‌ای دیگر در براندازی جمهوری اسلامی شرکت کند، یک پاکت حاوی بخشی از طرح عملیات کودتا را در اختیار کمیته فوق قرار می‌دهد و به این ترتیب به فاصله چند ساعت اقدام به ضد کودتا می‌شود و انقلاب در برابر خطری که در چند قدمی‌اش کمین کرده بود آگاه می‌شود.

۲۰۳

۷-۲. ضد کودتا

در زمان ضد کودتا ستادی مرکب از واحدهای اطلاعات سپاه همدان، گروه مهندسی سپاه همدان، انجمن اسلامی نیروی هوایی، تعدادی از پرسنل مؤمن نیروی زمینی و تیپ نوهده به نام «ستاد خنثی‌سازی کودتا» تشکیل شد و عملیات مقابله با کودتای قریب‌الوقوع، به سرعت در دو محور پارک لاله و پایگاه شهید نوژه طرح‌ریزی شد. چرا که پارک لاله محل تجمع ۴۰ نفر از خلبانانی بود که می‌بایست با اتوبوس به پایگاه هوایی نوژه رفته و به دیگر خلبانان کودتا بپیوندند.

بنا به نظر نویسنده عمده نیروهای به کار گرفته شده برای خنثی‌سازی کودتا، در پایگاه شهید نوژه متمرکز شد و عملیات مربوط به پایگاه نوژه در دو قسمت داخل و خارج پایگاه به اجرا گذاشته شد. و نهایتاً این حادثه در حالی که هنوز به مرحله انجام نرسیده بود، در نطفه با شکست مواجه شد؛ هر چند که سران شاخه نظامی، سیاسی و پشتیبانی کودتا یعنی بنی عامری، قادسی و قربانی‌فر با حمایت ضدانقلاب به خارج از کشور گریختند. دو ماه بعد، سازمان نقاب طی اطلاعیه‌ای مسئولیت اقدام به کودتا را پذیرفت.

۸. کودتا

امام خمینی که علیرغم لو رفتن کودتا حاضر به ترک جماران نشدند در سخنانی پرشور و

انقلابی پس از خنثی‌سازی کودتا در تاریخ ۱۳۵۹/۴/۲۰، در اشاره به همراهی چند روحانی ناآگاه در کودتا می‌فرمایند:

توطئه‌ای که معلوم است چنانچه موفق به کشفش هم نشده بودیم و قیام هم کرده بودند، مردم آن را خفه می‌کردند... ما از این امور نمی‌ترسیم. ما از قشرهای خودمان می‌ترسیم. شما صنف روحانیت، همه «ایده‌م‌الله تعالی»، اگر چنانچه کارهایی خدای نخواستہ انجام دهید که از چشم ملت بیفتید ولو در درازمدت، آن روز است که دیگر فانتوم لازم نیست خود ملت شما را کنار می‌زنند و ملت هم بی‌هادی کاری نمی‌تواند انجام بدهد و آنها... برای چندین سال دیگر هم که باشد کارشان را آن وقت می‌توانند انجام بدهند. من خوفم از این است که ما توانیم، روحانیت نتواند آن چیزی که بر عهده اوست صحیح انجام دهد... یکی از نقشه‌های مهم این است که... روحانیت را از ملت جدا کنند... ترس از فانتوم‌ها نداشته باشید. ترس از آمریکا و شوروی نداشته باشید. آن روز باید ترس داشته باشید که شما پشت کنید به اسلام، پشت کنید به مساجد.

پیوستها

۲۰۴

فصل سوم یا فصل پایانی کتاب مجموعه خاطرات، اسناد و گزارشهای مطبوعاتی حجت‌الاسلام ری شهری در خصوص این کودتا، عیناً در انتهای کتاب اضافه گردیده است که بیان بخشی از آن خالی از لطف نمی‌باشد.

به عنوان نمونه به کشف کودتا از زبان ایشان اشاره می‌کنیم:

در جریان کودتای نوژه، شرق و غرب با هم متحد بودند. البته کودتا، آمریکایی بود، طراحی آن در آمریکا و با همکاری سازمان سیا بود ولی آن طور که کودتاگران اعتراف کردند و این قابل تأمل است می‌گفتند: آمریکایی‌ها، روسها را هم در جریان گذاشته بودند. این ادعای آنها بود. قبل از کشف کودتا، یک روز نزدیک غروب آفتاب، من در دفترم نشسته بودم که آقای سعید حجاریان به دفترم آمد. ایشان آن زمان با اطلاعات کمیته اداره دوم همکاری می‌کرد.

آقای حجاریان آن روز با حالتی هیجان‌زده پیش من آمد و گفت: با شما یک کار خصوصی دارم. و در مورد کودتاچیان مطالبی گفت. آن زمان هیچ‌یک از افراد مؤثر قوه قضائیه از کودتا خبر نداشتند. آقای قدوسی هم دادستان دادگاه انقلاب بود، ولی ظاهراً از موضوع خبر نداشت، که اگر خبر داشت قطعاً به من می‌گفت.

من آن موقع فوراً همسرم را منزل پدرم فرستادم که کسی در منزل نباشد و متمرکز شدم

مروری بر کتاب کودتای نوژه...

روی برخورد با آن قضایا. گروه‌های مختلفی را هم در قصر فیروزه از نیروهای نظامی آنجا تشکیل دادیم و اولین گروه کودتاچیان را همان شب دستگیر کردیم و کار ادامه پیدا کرد تا ضربه زدن به همهٔ افرادی که در ایران با کودتاچیان بودند. البته سران کودتا و رده‌های اداره کنندهٔ آن، از جمله سرهنگ بنی‌عامری همه به خارج فرار کرده بودند. به هر حال، بقیه کودتاچیان در دادگاه انقلاب ارتش محاکمه شدند.

لازم به ذکر است که در پایان کتاب نیز اسناد و تصاویر ارزشمندی از سران کودتا و متن بازجویی‌ها ارائه گردیده است که در نوع خود بسیار ارزشمند است.

محاسن و معایب کتاب کودتای نوژه

۱. معایب

- از آنجایی که تواتر در به کارگیری عبارت کودتای نوژه در میان عموم دلیل اصلی نامگذاری کتاب است اما باید در نظر داشت که اولاً این عبارت با توجه به محدود کردن عنوان کودتا در یک جغرافیای خاص، فرامنطقه‌ای بودن آن را به ذهن متبادر نمی‌کند، ثانیاً این نام منجر بدان شده است که افراد کم اطلاع، شهید بزرگوار محمد نوژه را در این کودتا دخیل بدانند. لذا به کارگیری عبارت «کودتای ستاد پاریس» و یا «شبکه نقاب» عبارت کامل‌تری به نظر می‌رسد.

- با توجه به چندین مرحله تجدید چاپ کتاب، متأسفانه هنوز برخی اغلاط تایپی و نگارشی حتی در متن بیانات حضرت امام که اهمیت فراوان تاریخی دارد هنوز در چاپ اخیر کتاب به چشم می‌خورد. نمونه دیگر، ذکر اشتباه تاریخ شروع طرح‌ریزی کودتا در مقدمه چاپ چهارم کتاب است.

- به نظر می‌رسد که با توجه به فاصله گرفتن از آن واقعه تاریخی اکنون اسناد و ابعاد بیشتری از آن واقعه قابل انتشار می‌باشد که جای آن دارد در تجدیدنظرهای بعدی مورد لحاظ قرار گیرد؛ البته این امر در مقدمه چاپ اول مورد تأکید ناشر قرار گرفته است.

- هرچند که افزودن بخش مربوط به خاطرات آقای ری شهری بر قوت کتاب حاضر و غنای علمی کتاب افزوده است، اما عدم ویرایش مجدد محتوای کتاب با توجه به داده‌های افزوده شده توسط ایشان در برخی موارد منجر به تکرار مکررات و حتی بروز برخی تضادهای تاریخی گردیده است.

- تیرهای انتخاب شده در بخشهایی از کتاب و نیز عدم بخش‌بندی صحیح کتاب از موارد دیگری است که در این کتاب به چشم می‌خورد. به عنوان مثال انتخاب واژه نامتعارف

«انقلاب در تمدن» در بخش اول کتاب و عدم تطابق آن با محتوای مربوطه، این موضوع را به خوبی نمایان می‌سازد.

- با توجه به حجم گسترده مطالب مربوط به کودتای نوژه، ناشر محترم می‌توانست کتاب مجزایی را تحت عنوان توطئه در دهه نخستین به طبع برساند و از طرفی محتوای مربوط به بخش مقدمه‌ای بر شناخت توطئه، عمدتاً بر اساس کتاب «توطئه در ایران» قوام یافته است که بهتر می‌بود نگارنده از منابع بیشتر و متنوع‌تری در این خصوص استفاده نماید.

- فرآیند تغییر و تحولات در سازمان کودتا به خوبی تشریح نگردیده و مخاطب را در خصوص ساختار نهایی آن با مشکل مواجه می‌سازد.

- در تصاویر برخی از اسناد اعترافات موجود در پیوست‌های کتاب، مطالبی به چشم می‌خورد که در متن اعترافات و خصوصاً در فصل دوم به آنها اشاره نشده است.

- در کتاب حاضر در خصوص تعداد دقیق کودتاچیان اعدادی آمار دقیقی ارائه نشده و این در حالی است که توسط ضدانقلاب، آمار بسیار متفاوت و اغراق‌آمیزی در این خصوص ارائه می‌گردد که جا دارد در چاپ‌های آینده بدان‌ها نیز اشاره گردد.

- در بخش مربوط به کودتاهای دهه اول انقلاب، به وقوع چهار کودتای نافرجام تا سال ۱۳۶۱ پرداخته نشده است.

- عملیات مرصاد یا به عبارتی فروغ جاویدان در سرفصل مربوط به ترور مورد بررسی قرار گرفته است، در صورتی که این عملیات از مصادیق بارز تجاوز نظامی است و می‌بایست در مبحث مربوط به تجاوز بیان می‌گردید.

۲. محاسن

- دست اول بودن مستندات کتاب حاضر و موشکافانه نگریستن به حوادث مربوط به کودتای نوژه و بیان فرضیات احتمالی را می‌توان از نقاط قوت کتاب حاضر برشمرد. آنگونه که کتاب حاضر را به نوعی مرجع و منبع تمامی موافقین و مخالفین باید دانست.

- بیان مدلهای توطئه و سوابق تاریخی چه در داخل و چه در خارج از کشور و بیان نقش استکبار جهانی در این خصوص، در آماده‌سازی اذهان و فهم ابعاد گسترده کودتای نوژه کمک شایانی نموده است.

- معرفی چهره‌های کودتا و بیان مختصری از بیوگرافی و پیشینه این افراد به صورت پی‌نوشت بسیار مفید و خواندنی می‌باشد.

- طرح ناگفته‌های تاریخ انقلاب نظیر واقعه طبس، تسخیر لانه جاسوسی و اسناد آن و نیز

مروری بر کتاب کودتای نوژه...

اقدامات پشت پرده گروهک‌ها و ماجرای مک فارلین و... در جلب مخاطبین بسیار مؤثر است که شاید تجدید چاپ‌های مکرر کتاب حاضر و نایاب شدن آن شاهدهی بر این مدعا باشد.

نتیجه‌گیری

با در نظر گرفتن موارد فوق باید اذعان داشت که کتاب حاضر تنها منبع مستند و مستدل منتشر شده در این خصوص است و از این جهت نسبت به سایر کتب منتشر شده در خصوص این واقعه رجحان دارد و در پایان و همان طور که در ابتدای این مقاله نیز عنوان شد به نظر می‌رسد که اکنون فرصت کم‌نظیری برای ثبت کامل تاریخچه بزرگترین کودتای تاریخ معاصر ایران پدید آمده است و جای آن دارد که نویسندگان و محققین بار دیگر این پرونده را مورد کالبدشکافی قرار دهند. هرچند که اقدام به کودتا از سوی ایالات متحده چیز تازه‌ای نیست و تاریخ ایران پیش از این هم در ۲۸ مرداد ماه ۱۳۳۲، این واقعه را تجربه کرده است، اما از آنجایی که این حادثه، یک بار دیگر دشمنی و دخالت ایالات متحده در امور داخلی ایران را به اثبات می‌رساند، لذا بازخوانی آن خصوصاً برای نسل کنونی، بسیار مفید و سودمند خواهد بود.